

ТУЯГА МИНИБ УЗОКНИ КҮЗЛА

- Қани, набирам, кундалигингни берчи, ўқишларингни бир текшириб кўрай,— деб бобо еттинчи синфда ўқийдиган набирасига юзланди.
- Мана, кундалик олдингидақа эмас, телефонда электрон шаклда кўринади.
- Ие, бу ерда 8, 9, 10 деган рақамлар бор-ку. Булар бизнинг даврдаги “5” га тўғри келадими, ўзинг тушунтиричи.
- Биздаги баҳолар балл тизимида қўйилади.
- Набира ҳар қанча тушунтирмасин, бобоси баҳолаш тизимини англай олмади.
- Майли, яхши ўқиётган бўлсанг, дуруст,— бобо ўз ёшлик даврини эслаб:
- Бизнинг давримизда бошқача эди,— деб қўйди.

Давр руҳи

Кейинги пайтларда кўп ҳолларда ёши улуғ инсонлар “Бизнинг давримизда бошқача эди” деган сўзни ишлатишияпти. Интернетда блогерлар 40-45 йил олдинги воқеаларни кўрсатишияпти, буни ўша йиллар гувоҳи бўлганлар қизиқиб томоша қилишияпти. Шўро давридаги партия съездлари, алвон байроқларга бурканган байрам намойишларини соатлаб кўришдан эринишмаяпти. Ҳатто “Время” дастури якуннда бериладиган “Об-ҳаво маълумоти” ўзлон қилинаётганда янграган мусиқа садолари баъзиларни ўзига мафтун қилипти, ана шу тасвирлар остида бериладиган шарҳларни ўқисангиз: “Қандай ажойиб замонлар эди-я”, “Ўша кунлари қандай баҳтли бўлган эканмиз”, “Бу намойишларни раҳматли отам билан биргаликда кўргандик”.

Қизик, яна 30-40 йил ўтгандан кейин ҳозирги байрам тантаналаримиз ҳақидаги лавҳаларни қандай қабул қилишаркан?!

Турғунлик деб ном олган даврда пайдо бўлган бир латифани эслайлик.

Чорраҳада машинани тўхтатган ДАН ходими ҳайдовчига “Қани, “ух” денгчи” деса, шофёрнинг оғзидан гўшт хиди келибди. Автоинспектор: “Хой, гўштни қаердан олдингиз?” деб сўрармиш.

Қани, айтингчи, илгари ҳар биримиз рўзгорга икки кило гўштни қаердан топар эканман, деб бошимиз қотгани рост-ку. Махсулот такчил замонда кекса отахон-онахонлар ҳам карточка орқали эҳтиёж бўлмаса-да, тамаки маҳсулотлари, спиртли ичимликлар сотиб олганини эслайсизми?

Эҳ-ҳе, мустабид даврни қўмсаётган юртдошларимиз истиқлолга эришганимиздан кейинги ҳурлик ва эркинлик берган имко-

ниятларни унтишдими? Дала ишларига аҳолини тотал сафарбар килиш, мактаблар эшигига ойлаб қулф осиш наҳотки хотирангиздан кўтарилиган бўлса? Ҳозир ҳам умумхалқ байрамлари нишонланяпти. Наврўз ва Мустақиллик шодиёналари бутун халқимиз қувончига қувонч қўшмоқда. Ўзбекистон байрамларига хориждан келаётган сайёхлар ҳавас қилишапти.

Нафақат Тошкент, ҳатто вилоятлар ва туманлардаги қурилишларга назар солинг. Бир йилда қад ростлаган иншоотлар илгари неча ўн йилликларда пайдо бўларди. Вақт ўтиб келган одам адашиб қояпти. Бугунги кунларнинг чинакам янги қиёфасини кўрмоқчи бўлган юртдошимизга Тошкент-сити мажмуасини саир этишини тавсия қилган бўлардик. Осмонўпар биноларнинг тепасига қараган одамнинг дўпписи бошидан тушиб кетади. Гўё ўзга дунёга келиб қолгандек бўласиз. Бу дунёning номи — Янги Ўзбекистон.

Бугунги одамлар 30-40 йил олдинги одамлар эмас, деймиз. Бу гап замирида ҳам ижобий ўзгаришлар ётади. Бугунги кунда ҳар қандай нематни этишириш қайси меҳнат эвазига пайдо бўлишини онгу тафаккурида хис қиласидиган инсонлар яшашади. Давлат деганда алоҳида субъект эмас, балки халқнинг ўзи тушунилишини англаш етади.

(Давоми 2-саҳифада)

Ифтихор

ҲИММАТ ЗАМИРИДАГИ ҲИКМАТ

Янги Ўзбекистоннинг руҳи ва шукуҳи ҳақида гап кетганда, инсон қадри ва эътибор тушунчалари муқаддаслик касб этади. Аҳли донишлардан бири: «Эътиборга эътибор нечун?» деб сўраганларида иккинчи бирлари: «Эътиборсиз қолганим учун» деб жавоб берган экан.

Дарҳақиқат, эътибор — эҳтиромга эшик, эъзозга бешикдир. Давлатимиз раҳбари раҳнамолигида олиб борилаётган сиёsat ва ислоҳотларнинг бosh манбай ҳам инсон манфаатларига эътибор ва халқни рози қилиш ҳамда уни баҳтли кўриш билан чамбарчас боғлик.

Айниқса, ижтимоий ҳаётда хотин-қизларнинг ролини ошириш борасидаги саъй-харакатлари таҳсинга лойиқ. Кейинги йилларда гендер тенглиги борасида мамлакатимизда барча жабҳаларда

хотин-қизларнинг фаоллигини ошириш, уларнинг таълим ва касбий кўнімлар олиши ҳамда бандлигини таъминлашга кўмаклашиш, тадбиркорлик ва бошқа ташаббусларини кўллаб-куватлаш, бир сўз билан айтганда, аёлнинг чинакам баҳтли яшashi, интеллектуал ва маънавий юксалиши, касбий, оиласиб ва жамият ҳаётидаги мажбуриятларини ҳамоҳанг тарзда бажариш йўлида кенг қамровли давлат сиёсатининг амалга оширилаётгани аҳамиятлидир.

(Давоми 8-саҳифада)

Эзгу мақсад йўлидаги “ҚАЛҚОН”

Ёшларнинг ҳаётда ўз йўлларини топиши осон эмас. Самимий, яхши ниятли одамларга дуч келган ўсмир яхшиларга ёндошиб, тўғри йўл танлайди.

Ёмон нияти, бузгунчи гояларга эга бўлганлар эса ёшларни ўзларининг ботқоқликларига етаклайдилар. Шунинг учун фарзандини мактабга, лицей ёки олий ўқув юртига жўнатаётган ота-оналар “Эҳтиёт бўл. Ёмон болаларга қўшилма!” дебя бежизга тақорор ва тақорор таъкидламайди. Чунки, инсоннинг қандай натижаларга эришиши, кўп ҳолларда, унинг атрофидагиларга боғлик. “Ёшлик – бебошлик” деганларидек, айниқса, талабалик даврида юртимизнинг турли ҳудудларидан пойтаҳт ёки вилоят марказларида ўқиётган турфа феъл-атворли ёшлар ҳали бир-бирларини танимайдилар.

(Давоми 6-саҳифада)

ТУЯГА МИНИБ УЗОҚНИ КЎЗЛА

(Боши 1-саҳифада)

Дўппини ерга кўйиб ўйласак, истиқлолга эришганимиздан кейин кўп нарса инсон ва унинг манфаати фойдасига ўзгаргани аён бўлади. Ҳамма шаҳар ва туманларда Президент қабулхоналари ишлаб туриди. Кимда қандай таклиф бўлса, албатта, хисобга олинади, чора кўриш учун ечимга келинади. Булардан ташқари, жойларда республика ишчи гурухлари фаолият юритмоқда. Бу борада очиқлик, шаффофлик асосий мезон қилиб белгиланган.

Президентимиз иқтисодий ислоҳотларнинг жойларда бориши билан танишиш мақсадида вилоятларга ташриф буюриши ҳар биримиз учун катта тажриба мактабидир. Шундай ташрифлар тафсилотига бағишлиланган маҳсус кўрсатувларни алоҳида эътибор ва қизиқиш билан кузатиш кўпчиликка наф келтиради.

Бугунги давримиз аввалги пайдагидан қандай фарқ қилинишини муайян жиҳатдан Президент ташрифлари мисолида англаб етсак бўлади. Биринчидан, агар давлатимиз раҳбари бирор вилоятга ташриф буюрадиган бўлса, ўша вилоят аҳолиси ўз меҳнатлари Юртбоши томонидан қандай баҳоланишига қизиқади ва вилоят мамлакат миқёсида қандай мавқега эга бўлганини ҳис қилишга интилади. Иккинчидан, Президент муайян худудга бориб, амалга оширилаётган ислоҳотларга баҳо берса, ундан юртимизнинг бошқа вилоятлардаги мутахассислар ва мутассадилар ўзлари учун ҳам хулоса чиқарадилар. Эътиборлиси, давлат раҳбари ҳар бир минтақанинг ўзига хос муаммоларини яхши билади. Бундай ташрифларда илгари кузатилмаган ҳолатларнинг гувоҳи бўлишимиз мумкин.

Биргина Сурхондарё вилоятига қилинган сафарда аҳолининг асрий орзуси — ичимлик суви келтирилиши катта воқеа бўлди. Сув — ҳаёт манбай. Чекка қишлоқларда яшаётган аҳоли хонадонларига сув келтирилиши — бениҳоя савобли юмушдир. Бундан баҳраманд бўлган одамларнинг хурсандчилигини кўрсангиз эди. Ўтган даврнинг айrim жиҳатларини кўмсаబ юрган зотлар бу ўзгаришларни ҳам тан олмасмикан?! Энди айтинг, шундай ўзгаришлар илгари бўлганми? Қишлоқларда эзгу ишларга шукрона айтиб юрган отахон ва онахонлардан “Пенсиянгизни вактида оляпсизми?” деб сўраб кўринг. Улар ҳамма ишлар роҳат-фароғат учун

йўлга қўйилганлигини айтишади. Ҳа, пенсия дея талашиб-тортишган, ойлар мобайнида сарсон бўлган дамлар ортда қолди. Ойнинг илк кунларида ортича шовқин-суронсиз пенсиямизни оляпмиз дейишиди.

— Илгари пенсия пулини олишга юрагимиз безиллаб бораардик, — дейди Жарқўргон туманидаги “Полвонлар юрти” маҳалла фуқаролар йиғини фаоли Бердимурод Доңиев. — Қачон пул келиши номаълум, келган тақдирда ҳам тўполон бўларди. Ҳозир ҳамма ишлар жойида, белгиланган вақтда қўлимизга оляпмиз.

Пенсия олувчи фуқаролар орасида бир тоифаси борки, улар ҳам пенсияни, ҳам ишлаб турган корхонасидан маошни 100 фоиз олишмоқда. Илгари пенсиядан ташқари озгина даромад қилсангиз, тенг ярмига кирқиларди. Куч-куват иқтидор бор экан, нега ишни давом эттираслик керак? Улар кенг камровли ислоҳотларга хисса қўшиш мақсадида ўз куч-ғайратларини зўр иштиёқ билан сарфлашмоқда.

ши учун жамоатчилик назоратини ишга солишади. Бу борадаги шаффофлик, ошкоралик қанчалик самара беришини кўярпмиз.

Статистик маълумотларга, рейтинг кўрсаткичларга назар ташланг. Кейинги 6-7 йилда ҳар жабҳада ўсиш, ривожланиш намоён. Нанафакат ўзимизда, дунё мамлакатлари билан қиёсланганда ҳам ижобий силжиш кўзга ташланмоқда. Шу тарзда олға бораверсак, жаҳон кўз олдида учинчи уйғониш аломатлари Ўзбекистон шаънига нисбат берилиши аниқ бўлиши табиий.

Ўзбекистонимизга туташ мамлакатлар билан кириш-чиқиш алоқалари кейинги йилларда эришган энг катта ютуғимиздир. Чегарадаги мутасаддилар ўтuvчи ё қайтуvчи фуқароларимиз билан шу қадар ажобий мумомалада бўлишяпти, беихтиёр “раҳмате” деб юборасиз. Илгариги шафқатсиз муносабатдан асар ҳам йўқ. Тожикистонга борасизми, Қозоғистонгами — қайси ўлкага борманг, ўзлари таниган инсонларга салом ўйллашади. Ҳақиқий қардoshларча муносабат шундай бўлиди.

таверсак, ҳамма ёппасига олқи-шлайдиган кунларга эришамиз. Жами ҳаракатларнинг ҳаммаси ҳалқимизнинг фаровон ҳаёти учун йўналтириляпти. Эл-юрт розилиги ҳаётимизнинг асосий мезонига айланмоқда. Шунинг учун туну кун олға қадам ташлаш, келажакнинг ёруг кунларини кўзлаш турмуш тарзимизга айлансин.

Одамнинг табиати қизиқ экан. Яратилган имкониятлардан бемалол фойдаланадио бу қулайлик ўз-ўзидан бўлиши керак, деб ўйлайди. Янгиланган Конституциямизнинг ҳар бир сатрида “Аввало, инсон манфаати” деган ғоя қизил ип бўлиб ўтган. Агар томонлар ўртасида муаммо туғилса, биринчи навбатда инсон фойдасига ҳал қилиниши белгиланган.

Муайян ҳолатга баҳо беришга фикр билдирувчининг қандай нуқтадан туриб талқин қилиши муҳим. Дилда яхшилик бўлса, баҳо ҳам ижобий бўлади. Аксинча маромидаги ҳолатга негатив қарасангиз, нохолис хулоса келиб чиқаверади. Бугунги кунда ҳар қандай амалиётга битта мезон орқали баҳо бериляпти. БМТнинг Барқарор ривожланиш мақсадлари дастури ишларимизниadolатли баҳолашда яхши мезон вазифасини бажаряпти. Буни қарангки, кўплаб тадқиқотчиларимиз “Ўзбекистон — 2030” стратегияси БРМ дастурига уйғун келаётганини тасдиқлашяпти. Худди шундай ёндашув Ўзбекистон ҳозирги мураккаб замонда тўғри йўлдан кетаётганидан далолатdir.

Стратегия нима? Ҳалқимизда туяга миниб узокни кўзла, деган нақл бор. Биз ҳам яна етти-саккиз йилга қолмасдан дунёдаги ўртача кўрсаткичга эришган давлатлар даражасига чиқишимиз, ялпи ички маҳсулотни ўн баробар кўпайтишимиз керак. Ана шу ниятни ҳаммамиз дилимизга тушишимиз, шунга ҳамоҳанг ҳаракат қилишимиз керак.

Шуҳрат ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист.

Стратегия нима? Ҳалқимизда туяга миниб узокни кўзла, деган нақл бор. Биз ҳам яна етти-саккиз йилга қолмасдан дунёдаги ўртача кўрсаткичга эришган давлатлар даражасига чиқишимиз, ялпи ички маҳсулотни ўн баробар кўпайтишимиз керак. Ана шу ниятни ҳаммамиз дилимизга тушишимиз, шунга ҳамоҳанг ҳаракат қилишимиз керак.

Пластик карточкалардан фойдаланиш, ундан нақд пулни ечиб олиш муаммоси йўқолганидан ҳабарингиз бор. Илгари пластик карта оиласларнинг бошига битган бало эди. Яширишнинг ҳожати йўқ, бальзан 30-40 фоизни уриб қолиб нақдлаштириб берадиган фирибгарларнинг бозори чақон эди. Энди айрим пенсионерларнинг ўзи ариза ёзяпти: “Менинг пенсиямни нақд пул ўрнига пластик карточкага ўтказиб берсангиз” деб.

Эҳтимол, кимлардир бу майда масала, шуни ҳам айтиб ўтирибсизми, дейиши мумкин. Лекин инсоннинг кундалик ҳаёти билан боғлик масала ҳеч қачон майдо ҳисобланмайди.

Таълим тизимини олиб кўрайлик, ёз келиши билан бутун мамлакатнинг кўзи навқирон авлоднинг тест синовлари қандай ўтказилаётганига қаратилади. Ота-оналар, бутун жамият тест ҳалол ва адолатли ўти-

ўзимиздаги ўзгаришлар ҳақида сўз кетганда Сергели ва Қўйлик йўналишларида бунёд этилган ер усти метросини тилга олмай бўлмайди. Агар Сергелидан Бўз бозоригача илгари таксига ўтирангиз, нақд 50 минг сўмлик масофа бўларди. Ҳозир, ишонасизми, поезддан поездга ўтмай, бир йўналишда атиги икки минг сўм билан етиб келасиз. Бу мўъжиза эмас, фантастиканинг ўзи! Одамларнинг хурсандлигини, давлатимизга раҳмат, Президентимиз омон бўлсин, деганларини айтмайсизми? Очиги, биз, журналистлар хали ерусти метроси қандай қулийликлар тақдим этгани ҳақида ҳалқимизга тўлиқ етказганимиз йўқ. Ҳамон ўтмишни қўмсаబ юрганлар айтсин, илгари шундай ўзгаришлар бўлганми?

Ҳозирча бу ислоҳотлар кенг камровли янгиланишларнинг бошланиши. Агар шу маромда ке-

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиатдан оқилона фойдаланиш, экологик муаммоларни ҳал этиш, уларнинг салбий оқибатларини бартараф қилиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб, ушбу соҳада туб ислоҳотлар амалга оширилмоқда.

Бинобарин, биринчи марта умумхалқ референдуми асосида қабул қилинган янги таҳтидаги Конституциямизда фуқароларнинг қулай экологик муҳитда яшаши, табиий ресурсларга, улардан оқилона фойдаланишга бўлган ҳукуки мустаҳкамланди. Шунингдек, сўнгги беш йилда соҳага оид 20 дан ортиқ қонунлар ва ҳалқаро ҳужжатлар қабул қилинди. Экологиянинг ҳар бир йўналиши бўйича давлат дастурлари, стратегиялар ишлаб чиқилди.

Албатта, буларнинг барчаси мамлакатда экологик барқарорликни таъминлашда муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Шу билан бирга, жамоатчилик томонидан кенг муҳокама қилинган “Ўзбекистон — 2030” стратегиясини “Ёшлар ва бизнесни кўллаб-куватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури лойиҳасида ҳам ушбу йўналиш доирасида бир қатор мақсадлар назарда тутилгани соҳага давлат томонидан алоҳида эътибор қаратилаётганидан далолатдир.

Дарҳақиқат, иқлим ўзгариши, сув ресурсларининг тақчиллиги, чўлланиш, биологик хилма-хилликнинг қисқариши каби экологик муаммолар кучаяётгани эртанги тараққиётга жиддий рахна солмоқда. Шу боис, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиатдан оқилона фойдаланиш, экологик муаммоларни ҳал этиш ҳар қачонгидан ҳам долзарб вазифага айланди.

Шу ўринда, сўнгти йилларда экология ва атроф муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида амалга оширилган ислоҳотлар юзасидан эришилган натижалар бўйича айрим рақамларга тўхталиб ўтсан.

Хозирги кунда Оролбўйи худудида маҳсус резолюцияда белгиланган вазифаларнинг ижросини таъминлаш бўйича давлатимиз раҳбарининг тегишли қарори билан тасдиқланган “йўл ҳаритаси”га мувофиқ, 71 банддан иборат чора-тадбирлар ҳамда 65 та устувор инновацион лойиҳалар амалга оширилмоқда. Шунингдек, Юргбошимиз ташаббуси билан Орол денгизи фожеаси оқибатларини юмшатиш, Оролнинг қуриган тубида ўрмонлаштириш ишларини амалга ошириш, худуд аҳолиси фаровонлигини юксалтириш бўйича улкан ишлар рўёбга чиқарилмоқда.

Биргина мисол, сўнгти беш йил давомида Оролнинг қуриган тубида қарийб 2 млн. гектар майдонга саксовул, черкес, шўрга ва курғочиликка чидамли ўсимлик уруғлари сепилди ва кўчatlari экилди. Ушбу худудларда чўл ўсимларидан “яшил копламалар” барпо этиш ишлари олиб бориляпти. Бу, ўз навбатида, Орол денгизининг суви қуриган тубидан кўтарилаётган кум, туз ва чанг заррачаларининг салбий

билан биргаликда умумий қуввати икки минг тўрт юз мегаватт бўлган олтита йирик қўёш ҳамда шамол станцияларини тармоққа улаш ишларига старт бергани ушбу йўналишдаги ислоҳотларнинг амалий ифодаси бўлди, десак асло янгишмаймиз.

Бугунги кунда атмосфера ҳавоси ифлосланишининг олдини олишда экологик тоза транспорт воситалари миқдорини ошириш, ёқилғи

войиҳаси доирасида кейинги беш йилда 1 млрд. дарахт ва бута қўчалтларини экилиши ҳам шаҳарларимизга, маҳаллаларимизга файз бағишиловчи яшилликка бурканган янги яшил ҳудудлар барпо этилиши билан бирга, юртимиз иқлимини мўътадил сақлашга, пировардида она табиатимизни асраш, аҳоли саломатлигини яхшилашга хизмат қилиши, шубҳасиз.

Ҳар қачонгидан ҳам долзарб ВАЗИФА

таъсирини камайтириш, глобал иқлим ўзгаришлари ва Орол денгизи куришининг қишлоқ хўжалиги ривожланиши ҳамда аҳолининг ҳаёти ва фаолиятига салбий таъсирини янада юмшатиш имконини беради.

Минтақадаги яна бир экологик муаммо — сув ресурслари тақчиллигининг олдини олиш борасида ҳам мамлакатимизда аниқ чора-тадбирлар қўрилмоқда. Биргина 2023 йилда 413,1 минг гектар майдонда сув тежовчи технологиялар жорий қилинган.

Шунингдек, мамлакатимиз аҳолисини тоза ичимлик суви билан таъминлаш давлат сиёсати даражасига олиб чиқилиши натижасида сўнгти олти йилда ичимлик суви соҳасига Давлат бюджетидан 14 триллион 500 миллиард сўм ажратилган, 31 минг километр ичимлик суви ва оқова тармоқлари ўтказилган, 1200 та сув иншоотида курилиш-таъмирлаш бўлган, 6,5 миллион аҳоли яшайдиган хонадонларга илк бор тоза ичимлик суви кириб борган.

Экологик муаммоларнинг ечимларидан бири ҳисобланган “яшил иқтисодиёт”га ўтиш бўйича мамлакатимизда муҳим қадамлар ташланди. Яъни “Қайта тикланувчи энергия манбаларидан фойдаланиш тўғрисида”ги Конун қабул қилинди, 2019 — 2030 йиллар даврида Ўзбекистон Республикасининг “яшил” иқтисодиётга ўтиш стратегияси тасдиқланди.

2023 йил 27 декабрь куни давлатимиз раҳбари хорижлик ҳамкорлар

сифатини ҳалқаро стандартларга мослаштириш муҳим аҳамиятга эга. Бу борада ҳам мамлакатимизда бир қатор ишлар рўёбга чиқарилмоқда. Хусусан, яқинда Тошкент шаҳрида электробусларнинг ҳаракати ўйланаётгани ҳам бунга яққол мисол бўлади. Сўнгти беш йилда атроф муҳит мониторинги ҳамда соҳада парламент ва жамоатчилик назорати институтини натижадорлиги сабабли атмосферага ташланадиган ташланмалар миқдори 11 фоизга камайган. Бироқ бу борада бажарилиши лозим бўлган ишлар ҳали талайгина эканлигини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди.

Бинобарин, шу йил 29 январь куни давлатимиз раҳбари раислигида ўтказилган видеоселектор йиғилишида ҳам экология соҳасидаги устувор вазифалар муҳокама қилиниб, мавжуд экологик муаммолар ва уларни бартараф этиш юзасидан аниқ ечимлар бўйича мутасадди органларга топшириклар берилди. Хусусан, пойттахт атмосфера ҳавоси мусаффолигини таъминлаш, шаҳарда тирбандликни камайтириш, жамоат транспорти жозибадорлигини ошириш, экологик тоза транспорт турларидан фойдаланишни рафбатлантириш, ёқилғи сифатига эътибор қаратиш, “яшил боф” ва “яшил белбоғ”лар яратиш, дренаж тизими ни модернизациялаш бўйича аниқ вазифалар белгиланлигини алоҳида таъкидлаш лозим.

Хозирги вактда мамлакатимизда кенг кўламда амалга оширилётган “Яшил макон” умуммиллий

Колаверса, мамлакатимизда аҳоли пунктларининг санитария ҳолатини яхшилашда бозор механизмига асосланган мутлоқ янги тизим жорий этилгани натижасида санитар тозалаш хизмати билан қамраб олиш кўрсаткичи 95 фоизни, чиқиндиларни қайта ишлаш қарийб 40 фоизга ётказилгани эътиборга молик.

Яна бир муҳим жиҳат, шу кунларда мамлакатимизда илк бор ўтказилётган БМТнинг Ёввойи ҳайвонларнинг кўчиб юрувчи турларини сақлаб қолишга доир конвенцияси Томонлар конференциясининг 14-ийғилишида бир қатор муҳим ҳужжатлар қабул қилинаётганини эътироф этиш керак. Мазкур ҳужжатларнинг амалиётга татбиқ этилиши биохилма-хилликни сақлаш бўйича ҳалқаро ҳамкорликни янада кенгайтириш ва унинг самарадорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Мухтасар айтганда, соҳада экологик инновацияларни жорий этиш, экологик тоза, энергия самарадор ва ресурстежамкор лойиҳаларни рўёбга чиқариш нафақат мамлакатимиз, балки бутун дунёда глобал тусдаги экологик муаммоларни бартараф этиш, экологик хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш, иқлим ўзгаришларининг олдини олиш ва унга мослашиш имконини беради.

**Хайрулло ФАФФОРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси Спикери ўринбосари,
Экологик партия фракцияси
раҳбари**

Қизлар айрим тадбирларни келинчаклар либосларини кийган ҳолда ўтказишяпти. Нега? Мактаб формасида тадбир ўтказиб бўлмайдими?

Журналист Дилрабо Камолованинг “Жамият”да чоп этилган “Қизлар келинларнинг кийимини кийиши шартми?” мақоласида муҳокамага қўйилган муаммода асосан шу саволга жавоб изланади.

ТАБИЙИЛИК, ҲАҚИҚИЙГА ЯҚИНЛИК

Бўлади! Нега энди бўлмас экан? Юқоридан бир оғиз гап, шу бўйича тегишли топшириқ берилиши кифоя. Аммо масаланинг бошқа томонлари ҳам борлигига эътибор қаратилишини истардим.

Мактаб таълим-тарбиясида кенг ўрин тутадиган турли туман кўрик танловлари анжуману тадбирларда асосий ҳал қилувчи куч қизлар хисобланади. Бошқача айтганда, мактаб ҳаётининг жонли ва қизиқарли бўлишида доимо ташаббускору энг фаол ўкувчилар қизлардир. Ўғил болалар, каттароқ бўлганда эса уларнинг “режиссёрлик” шатагида эргашиб, бу тадбирларда иккинчи ёки учинчи даражадаги ролларни гина бажарадилар, холос.

Лекин бу факат қизларгина ўз ролини ҳақиқий ижро этишга интилади, деганимиз эмас. Яқинда қўшини қишлоқ мактабидаги икки нафар буюк аждодларимиз таваллудларига багишланган тадбирда иштирок этдим. Ургут туманинг Камонгарион қишлоғида жойлашган 49-мактаб ўкувчилари Алишер Навоий ва Захиридин Мухаммад Бобур сингари муҳтарам зотларимизга эҳтиром кўрсатишда сидқидилдан тайёргарлик кўришган экан. Сахна кўринишларида ўқилган шеърлар ва монологлар, иштирокчиларнинг ўз ҳалқимизгагина хос бўлган қадимий ва навқирон миллый либослари!..

Мактаб директори Р. Раҳимқулов мазкур ўкувчилардан бир гурухи шундан бир неча кун олдин Кенагас маҳалласида улуғ Алишер Навоий ҳайкали қошида ўтказилган тадбирда иштирок этишганлиги ҳақида сўзлаб берди. Шу ўкувчилардан баъзилари, шу либосларда!

Табиийлик, мумкин қадар ҳақиқийга яқинлик керакли вақтларда муҳим ўрин тутади. Ижтимоий тармоқлардан ўқидим. Бир киши ёзяпти, машҳур “Иван Васильевич ўз касбини ўзгартиради” кинокомедиясида Шоҳ саройидаги мусиқачилардан бири ролини ижро этган экан. Унинг ёзишича, режиссёр Гайдай кўриниш ва ҳолатларнинг мумкин қадар ҳақиқийга яқинлигига алоҳида эътибор қаратган,

“шоҳнинг тановули” учун дастурхонга қўйилган барча ноз-неъматлар ҳақиқий экан. Ҳаттоқи ўша “оқикра”, “қора иқра”ларгача! Аммо актёрнинг эсласича, кинога суратга олиш жуда оғир ва давомли жараён эканлиги боис машҳур режиссёр ўша чинакам егуликларни қандайдир кимёвий модда қўшиб, еб бўлмайдиган қилиб қўйган экан...

Ниманингdir уддасидан чиқиши билан кўзга ташланишга интилиш, бу оддийгина инсоний хиссиёт, ўкувчи ёшлар таълим тарбиясида эса муҳим ўрин тутади. Бирор тадбирда бирор рол ижро этишга тайёрланиш жараёнида ўкувчи йигит ёки қиз ўзининг нималарга қодир эканлигини яққолроқ англаш кечинмаларини бошдан кечиради.

Шу ўринда ёшлик чоғларимдан бир лавҳа ёдимга тушди. Бир дўстимизнинг уйидаги даврада ўтиришимиз чўзилди. Бир неча соат ичида ҳаво ўзгариб, нисбатан соувук тушган. Ташқарига чиқиш учун турсам, уй эгаси, уйланган дўсти-

Шиддатли замонада яшаемиз. Информациялар оқими ниҳоятда кўп. Телефон ҳаммани асир қилган, аммо бунга қарши қандай чора кўришни билолмаяпмиз. Лекин бошқа олис мамлакатларда яшовчи халқлардан фарқли ўлароқ йўқотиб улгурмаган яхши нарсаларимиз ҳам кўп. Жумладан, Оила қадрияти! Бир канча ривожланган мамлакатларнинг халқлари орасида оиласа эътибор тобора сусайиб, йўқ бўлиб кетишига юз тутмоқда. Ёшлар уйланиш ёки турмушга чиқишини хоҳлашмайди. Мақсад аввало ўқиш, иш, “карьера”, яъни бирон бир амалга мениш. Моддий жиҳатдан ўзини тўлиқ таъминлаш, уй жой. Уйланиш, турмушга чиқишилардан ажрашишлар сони кўпайиб боряпти. Оила қурган эсада, фарзанд кўришни мумкин қадар кейинга суришади ёки умуман хоҳлашмайди. Ёлғиз ҳолда яшовчилар эса сон-саноқсиз. Ахоли эса тобора “қаримоқда”. Қариялар кўп, ёшлар кам. Туғилиш кўрсаткичлари кўп ўйлардан буён тобора камайиб

миз ўзининг куёвлик тўнини кийдириб қўйди, шамоллаб қолмаслигим учун. Ҳали уйланмаган вақтларим эди. Бироз хижолат тортгандай бўлдим. Бироқ кўнглим аллақандай тушунарсиз, лекин илиқ, ёқимли ҳислар билан тўлган эди...

Ўкувчи қизча ёки йигитча мактабдаги байрам тадбирига келинлик ёки куёвлик либосларида қатнашса, шу ҳақда ўйлаб кўришга ҳаракат қилинг, қандай кайфиятларда бўлади? Бир вақт келиб, унинг ўзи ҳам ҳақиқий келинчак ёки куёв бўлишини тасаввур қилиш қувончи...

бормоқда. Бизнинг халқимиз ҳаётиди эса бош мақсад ва йўналиш Оила Бахти хисобланади. Яхшироқ даромад топиш илинжида олис юртларга кетаётган ҳамюрларимиз ҳам асосан оила, бола-чақа ғамини еб шундай қилишмоқда.

Мактаб таълим тарбиясида ўкувчиларни келгусидаги мустакил, жумладан оилавий ҳаётга ҳам тайёрлаш муҳим ўрин тутади. Қизлар алла айтиш, эртаклар сўзлаб беришни ўрганишлари керак, қабилидаги хоҳишлар асосли эканлигини инобатга олсак, гоҳ гоҳида

уларнинг миллый либослар кийиб кўриш имкониятидан ҳам бебаҳра қолдирмаслик керак.

Газетадаги мазкур мақолада кўтарилилган бош муаммо гигиена масаласи. Таълим-тарбия маскани бўлмиш билим даргоҳи бундай вазиятларда шу ерда ўқитиладиган биология фани бўлимларидан бири бўлмиш шу гигиена бўйича тегишли эслатмаларини беришни унутмаслиги лозим, холос. Кейин эса, мактаб раҳбарияти томонидан ўтказилажак ҳар бир тадбир бўйича масъуллар тайинланади. Улар масаланинг шу жиҳатларига ҳам эътибор қаратишлари лозим.

Аммо тадбирларнинг мазмунли ва қизиқарли олиб борилишига асос бўладиган “бошқача кийиниш” тақиқланадиган бўлса, улар иштирокчиларининг қизиқишлари сусайиши мумкинлигини инобатга олиш лозим, деб ўйлайман.

Ўкувчи қиз опасининг ёки холасининг келинлик, йигитча эса акасининг ёки тоғасининг куёвлик либосини кийган ҳолда тадбирларга қатнашишининг ҳеч бир айб жойи йўқ. Аммо ҳар қандай хатти-ҳаракатнинг ҳам маълум меъёри бўлишини унутмаслик зарур. Қизгина эркак либосида ракс тушса, кўрганлар салгина кулиб қўйишлари мумкин, холос. Аммо айрим йигитларнинг тадбирларда келинчак либосларидағи чиқишиларга ружӯ қўйиши қораланиб, ижтимоий тармоқларда шу кабилар “куёвчак” деб номланиб, каттиқ танқид остига олинди.

Менимча, ўкувчи қизлар, ўғил, йигитларнинг ҳам мактаб тадбирларида миллый либослар билан қатнашишларига ижобий муносабатда бўлиш лозим. Уларнинг ўтказилишига масъул тайинланган устозлар эса мазкур мақолада қаламга олинган гигиена ва ўзаро муносабатларга алоқадор айрим муаммоларнинг олдини олиш чораларини эътиборда тутишлари лозим бўлади.

Хусниддин ФАЙЁЗОВ.
Ўзбекистон журналистлар
уюшмаси аъзоси.

Туркистон халқларининг миллий озодлиги учун кураши тарихимизнинг атайлаб бузиб кўрсатилган, сохталашибирлигидан, ОАВ орқали нотўғри талқин этилган даври эди. Хусусан 1918-1924 йилларда совет ҳокимиютига қарши олиб борилган курашларнинг моҳияти, мақсади, тарихий аҳамияти бузиб кўрсатилди. Мустабид тузум мафкурачилари бунда матбуот кучидан самарали фойдаланиб, тарихий ҳақиқатни сохталашибирлигига уринишиди.

Тилга олинаётган даврда тадқиқотимиз учун муҳим жиҳатлардан бири ҳарбий журналистика билан боғлик масала ҳисобланади. Шўро тузуми Туркистонда шунчаки ҳарбий нашрлар чоп этишга эмас, уларни маҳаллий, хусусан байналмилал халқлар тилида ҳам чиқаришга эътибор қаратган. Нега, деган савол бизни ўлантирди. Бунга аввало П.А. Гаповнинг мақолосидан ҳамда диссертация авторефератидан жавоб излашга уриндик. Мақолада бунга қўйидаги сабаблар келтириб ўтилган:

Туркистонда кизил армия ҳарбий қисмларини ташкил этиш ва мустаҳкамлаш;

туркистонлик жангчиларнинг сиёсий тарбиясини мустаҳкамлаш;

туркистонлик жангчиларни аксилинқилобий куролли кучларни янчиб ташлашга сафарбар этиш.

Аммо бу тадқиқотдан саволимизга тўлиқ жавоб ололмадик. Хусусан, байналмилал ҳарбий газеталар чоп этилиши замирида қандайдир сиёсий, мафкуравий мақсад бормикин, деган тахмин билан изланишларни давом эттирдим.

Турккомиссия, Реввоенсовет фронти аъзолари, маҳаллий раҳбар ходимлар ҳамкорликда миллий ҳарбий матбуотни яратиш ва ғоявий-ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш, байналмилал аскарлар, яъни турли миллат вакиллари учун нашрлар чиқаришга киришади. Турли миллат вакиллари деганда нима назарда тутилган, деган савол бизни қизиқтириди. Интернетда келтирилган маълумотга таянадиган бўлсак, Туркистонда 1918 йилнинг охирида кизил армия сафида биринчи жаҳон урушининг 2,5 мингдан ортиқ ҳарбий асиirlари, яъни байналмилал жангчилари миллий озодлик ҳаракатига қарши муҳорабага кирган. И. Соловьевнинг “Иностранные коммунисты в Туркестане, 1918-1921 гг.” китобида келтирилишича, 1919 йилнинг охирида Туркистондаги Кизил армия қисмларида 4 минг, ўлка халқ хўжалигига эса 22 мингта яқин байналмилалчилар фаолият олиб борган. Бу рақамларни яна бир манба билан солишириб кўрдик. СССР-нинг Марказий статистика бошқармаси ҳарбий статистика бўлими томонидан тайёрланган «Россия в первой мировой войне 1914—1918 гг. (в цифрах)» номли тўпламда бу хусусда маълумотлар учрайди. “Россия ички худудларидаги ҳарбий округлардаги хорижий ҳарбий асиirlар сони” деб номланган 31-жадвалдан Туркистон билан боғлик маълумотларга эътибор қаратдик. Унда ёзилишича, Туркистонга келтирилган ҳарбий асиirlарнинг 1764 нафари офицер, 39521 нафари эса оддий аскар бўлган. Жами 41285 нафар ҳарбий асиir Туркистонга олиб келинган. Ҳарбий асиirlар орасидаги офицерларнинг 1714 нафари австриялик, 50 нафари германиялик, аскарларнинг эса 36006 нафари австриялик, 3515 нафари эса германиялик бўлган. Яъни

МАФКУРА МАДДОҲЛАРИШИГ НАЙРАНГИ

**Мустабидлар ҳарбий асиirlар учун
нега Туркистонда газета чиқаришган?**

Туркистонга келтирилган ҳарбий асиirlарни Австрия ва Германия армиясига қарашли ҳарбий хизматчилар ташкил этган. Бунда турли миллат вакиллари бўлиши мумкинligini ҳам инобатга олиш зарур. Масалан, Германия армиясига қарашли ҳарбий асиirlарнинг ҳаммаси ҳам немис миллатига мансуб бўлмаган. Қизиги шундаки, жадвалда асиirlar орасида Туркия ва Болгария армиясининг ҳарбий хизматчилари ҳам кўрсатиб ўтилган. Бироқ улардан биронтаси Туркистонга юборилмаган. Назаримда турк ва булғорларнинг Туркистон халқлariiga ҳайриҳоҳлик билдириб, маҳаллий аҳоли билан бирлашиб, мустабидларнинг ўзига қарши чиқишидан ҳайкишган. Жадвалдаги маълумотларда қайд этилишича, Туркистондаги Австрия ва Германия армиясига қарашли ҳарбий асиir аскарларнинг 23587 нафари кишлоқ хўжалиги ишларига жалб этилади. И. Соловьевнинг маълумотлари билан киёслайдиган бўлсак, 1919 йилга бориб ҳарбий асиirlar сони бироз камайганини кўрамиз. Бунинг сабаблари сифатида турли омилларни, яъни 1917-1918 йилларда башқа худудга кўчиш, ўзбошимчалик билан Россияга кетиш, ярадорлик ва хасталиқдан вафот этиш кабиларни кўрсатиш мумкин. Натижада 1918 йилнинг ўрталарида келиб Туркистонда 32 минг, шу жумладан Тошкентда 11 мингта яқин ҳарбий асиir қолади.

Октябрь тўнтаришидан кейин ҳарбий асиirlar лагер режимидан озод қилинади. Уларнинг айримлари ҳатто хонадонларга кўчиб ўтишади. Туркистондаги совет ҳукумати бюджет билан боғлик муаммога қарамасдан ҳарбий асиirlarнинг яшаси ва озиқланиши учун маблаг ажратишида давом этади. Бундан шўроларнинг кўзланган мақсади бор эдими? Хиёнат, алдов, зулм, истибодд асосига курилган тузум молиявий кийинчиликлар шароитида ҳарбий асиirlarнинг бошини нима учун силашга қарор қилди?

Тарихий ҳақиқатлар замирида бу

саволларга жавоб кўп. Масалан, айнан ҳарбий асиirlar ёрдамида шўролар Туркистонда кўплаб қонли террорни амалга оширишади. “Ўзбекистоннинг янги тарихи” китобида келтирилишича, Туркистон мухториятини қонга ботиришда советлар дашноқлар билан бирга австро-венгер ҳарбий асиirlarидан ҳам фойдаланишади. 1917 йилнинг октябрь ойи охирида Тошкентда муваққат ҳукуматнинг Туркистон қўмитаси қўшинларига қарши курашда австро-венгер ҳарбий асиirlar кўлланилади. Шу сабабли ҳам миллий озодлик ҳаракатини бостиришда ҳарбий асиirlarни кўпроқ қизил армия саfiga киритиш, уларни урушга янада фаол сафарбар этиш бўй-

ва чақириш”. Мана шу даъватнинг ўзи ҳам ҳарбий асиirlarни урушга сафарбар этиш партиянинг олдида турган жиддий вазифа эканлигини кўрсатади. П.Агаповнинг ёзишича, Туркистон коммунистик партияси учинчи қурутойида ўлка хорижий коммунистлар қўмитаси ҳисобот берип, “Свобода народов” газетасининг 18 та сони немис, 18 сони венгер тилларида чоп этилгани айтилади. Шунингдек, ҳар бири 2 минг нусхадан бўлган 6 та рисола ҳам нашр килинади. Бу шўро ҳукумати собиқ ҳарбий асиirlarнинг гоявий-сиёсий тарбияси йўлида, миясини магзи пуч мафкураси билан тўлдириш йўлида матбуот орқали жиддий ҳаракат қилганидан далолат.

ича коммунистик партия тарғиботга, жумладан матбуотга таянади. Тадқиқотимизда келтирилаётган байналмилал нашрларга эҳтиёж замирида шўро мафкурасининг мана шундай баразли, маккорона мақсади яширин эди. Октябрь тўнтаришидан кейин ўрнатилган совет ҳукумати ҳарбий асиirlar га кўштирилган ичида бўлса-да, озодлик бергани унинг сиёсатига ҳайриҳоҳлик пайдо қиларди. Шу сабабли ҳурриятини кўлга киригтан ҳарбий асиirlarнинг бир қисми совет ҳақимиятни курсандчиллик билан қаршилашади. Уларнинг айримлари маҳаллий ақсилинқилобий кучларга яқинлашса, муайян қисми шўролар тузумидан умидвор эдилар. Масалан, Чимкентдаги немис ҳарбий асиiri Ганс Цебровск “таддиримиз Ўрта Осиёдаги меҳнаткашлар тақдири билан маҳкам bogланган. Уларнинг галабасигина бизга эркинлик олиб келиши мумкин” дейди. Шўролар тарғиботи билан захарланган шу каби ҳарбий асиirlar Turkiyonda совет ҳақимияти ўрнатилиши йўлида курашга киришади, миллатдошларни ҳам даъват қилишади.

1919 йил 25 августда Туркестондаги инқилобий ҳарбий кенгаши сиёсий бўлимнинг байналмилал бўлинмаси томонидан бир вақтнинг ўзида немис, венгер, словак ва румин тилларида “Свобода народов” газетаси чоп этилади. Яъни мазкур ҳафталик асосан немис ва венгер, иловаси эса словак ва румин тилларида чиқкан. Нашрнинг биринчи сонида газетхонларга йўлланган мурожаатда куйидагича ёзилган: “Ўртоқлар! Тошкент шаҳридаги хорижий ишчи ва дехконлар коммунистик ташкилоти ўз байналмилал газетасининг биринчи сонини чиқарар экан, ўртоқларни кутлайди ва барча меҳнаткашларни озод қилиш учун буржуазия билан машақатли курашда голиб бўлиб чиқишини тилайди... Газетамизнинг мақсади – барча меҳнаткашларни умумжаҳон эркинликни кўлга киритишда бирлашишга ёрдамлашиш

яна бир қизик факт. Туркистон коммунистик партияси учинчи қурутойида кейин “Свобода народов” газетаси бош муҳарриргида партия ходими, венгер Ф.Лоранд тайинланади. Бу шахс ҳакида қўшимча маълумотлар “Интернационалисты. Трудящиеся зарубежных стран - участники борьбы за власть советов” китобидан топилди. Маълумотга кўра 1918 йилнинг июлида Тошкентга Оренбург хорижий коммунистлар ташкилоти ва фронти коммунистлари И.Вайс, И. Зенфтлебер, Ф. Лоранд, И. Эленфи, И. Шварценберглар келишади. Улар хорижий ишчи ва дехкон ташкилоти марказий ижроия қўмитаси топшириги билан ҳаракат қиладилар. Яъни 1918 йилнинг августидан бошлаб Туркистондаги собиқ ҳарбий асиirlar үргасида қатор митинг, иғилишлар ўтказиб, большевиклар сиёсатини кенг тарғиб этишиади. Партия пролетариатнинг, камбагал дехконларнинг, биринчи навбатда хорижий коммунистлар манфаатининг химоячиси эканлигини айтиб, ҳарбий асиirlarни инқилобий ҳаракатларга, хусусан фронтига фаол жалб этишга ҳаракат қилишган. Демак, Лоранддек ишончли кишисини ҳарбий нашр бош муҳарриргида кўйишдан мақсад ҳам ҳарбий асиirlarнинг онгини кўпроқ заҳарлаш бўлган. Ўзбекча қилиб айтганда, фитна санъатини пухта эгаллаган шўро мафкурачилари сопини ўзидан чиқарди.

Келтирилган маълумотлардан англаш мумкини, байналмилал халқлар тилида ҳарбий нашрлар чоп этиш орқали шўролар Туркистонда авж олган озодлик, эрк учун курашни бостиришда ҳарбий асиirlarни қизил армия саfiga кўпроқ киритиш, уларни чиркин сиёсати ҳақ эканлигига ишонтириш йўлидан борди. Бу мустабид тузумнинг, коммунистик мафкура маддоҳларининг жирканч қиёфасини яна бир бор кўрсатади.

**Алижон САФАРОВ,
ЎзЖОҚУ Ҳарбий ва спорт
журналистикаси кафедраси мудири,
филология фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD), доцент**

ФИДОЙИЛИК ҲАР КУНИ КЕРАК

Сир эмас, бугунги глобаллашув жараёнида ёш авлоднинг комилликка эришувини таъминлашда энг биринчи навбатда таълим ва тарбиянинг ўрни бекиёс. Улуғ жадид бобомиз Абдулла Авлонийнинг “Тарбия биз учун ё ҳаёт, ё нажот, ё саодат, ё фалокатдир” деган ҳикматлари айнан бугунги кунимизга мос тарзда айтилгандек.

Президентимиз раислигига бўлиб ўтган селектор йигилишида айнан мактаб таълими, таълим ва тарбиянинг самарадорлиги, ўқитиши сифатини тубдан яхшилашга қаратилган даъватлар ҳеч биримизни бефарқ қолдираётганий ўй. Республика мактабларида бу ўз ифодасини топмоқда. Яъни мактаб ўқувчиларининг давомати, ўқишга бўлган муносабати нафакат ўқитувчилар эътиборида, балки бутун жамоатчилик, ота-оналар, маҳалла-кўй, ички ишлар бўлими ходимлари назоратига олинганлиги айни муддаодир. Биз буни Тошкент вилояти Нурафшон шаҳридаги 32-умумтаълим мактабида бўлганимизда яққол хис этдик.

Тошкентдан Нурафшонга кириб боришингизда Кумариқ маҳалласи худудида ўзига хос кўркам ва мўъжаз бир бино эътиборингизни тортади. Бундан беш йил муқаддам тўлиқ қайта таъмирланган мактаб 678 нафар ўқувчини ўз бағрига олган. Уларга 40 га яқин ўқитувчи-педагоглар сабоқ беришади. Ана шу мутахассисларнинг 4 нафари биринчи, 14 нафари иккичи тоифали педагоглар саналади. Мактабда фаолият юритаётган муаллимларнинг билим даражасини, педагогик маҳоратини ошириш борасида узлуксиз иш олиб борилаёттир. Ўтган йили мактабни 24 нафар ўқитувчи тамомлаган бўлса, уларнинг 17 нафари олий таълим муассасаларининг талабаси бўлишди.

Хозирда мактаб ўқувчиларининг 8 нафари миллий ва халқаро сертификатларни кўлга киритган бўлиб, улар хорижий тилларни ўрганиш борасида ўзига хос салоҳиятга эга. Кўпгина ўқувчиларнинг фан олимпиадалари бўйича шаҳар ва вилоят босқичларида фаҳрли ўринларни эгаллаб келаётганлиги ҳам кувонарлидир.

Шуни мамнуният билан айтиш мумкинки, мактабда Президентимиз илгари сурган 5 ташаббус foяларини ҳаётга татбиқ этиш бўйича ибратли ишлар қилинаёттир. Жумладан, спортнинг универсал жанг санъати бўйича 11-синф ўқувчиси Абдураҳим Турсунбоев Ўзбекистон чемпионлитини кўлга киритган бўлса, 10-синф ўқувчиси Шахобиддин Сайфиддинов миллий чолғу асблори бўйича Санкт-Петербургда ўтказилган онлайн халқаро танловда ўз маҳоратини намойиш этиб, Гран-При соҳибига айланди. Мактабда ташкил этилган бадиий гимнастика тўғараги аъзолари вилоят ва Республика миқёсидаги мусобақаларда фаол қатнашиб келишяпти.

Булардан ташқари мактаб ўқитувчиларининг ўз билим салоҳиятини ошириб бораётганлиги ҳам эътиборга молик. Бу борада 3 нафар четтили ўқитувчиси миллий ва унга тенглashingтирилган халқаро тил билиш сертификатини, 1 нафари ахборот технологиялари соҳасидаги халқаро сертификатни, яна 1 нафари матема-

тика фани бўйича сертификатни, 3 нафари рус тили ва адабиёти фани бўйича халқаро сертификатни кўлга киритганлиги мактобга сазовор. Кундуз Эркабоева, Сайёра Умарова, Муборак Шаропова, Холида Ҳайтова, Илғор Тошхўжаев, Дилядора Эрмонова, Тамара Тургунова сингари устозлар меҳнати ёш мутахассислар учун ибрат вазифасини ўтаяпти.

Очиғи, мактаб таълимига жуда катта эътибор берилмоқда, — дейди мактаб директори Гулбаҳор Абдураҳмонова. — Бундай эъзоз замонида устозлар меҳнатини улуғлаш, ёш авлодни замонга мос тарзда камол топтиришдек улуғвор мақсадлар мужассам. Бугун ишга шунчаки келиб кетиш, ўз устида ишламаслик, изланмасликни мутлақо кечириб бўлмайди. Ватан ва миllat тақдирини хис килган, буни юракдан англаған инсон эртанди кунимиз ёруғ бўлиши учун меҳнат қиласи, машаққатлардан чўчимайди.

Ашурали БОЙМУРОД

дорларнинг кўпайишига имконият туғдирса, иккичи томондан, ўлканинг миллый тараққиёт йўлидан боришига кенг ўйл очган, шарт-шартларни яратган бўларди.

Жадидчи-маърифатпарварлар асарларини синичклаб ўрганиши асосида шуни илгадикки, биринчи жаҳон уруши арафасида Туркестонда янги темир йўлларнинг курила бошланиши билан ерларнинг нархи кўтарилиган. Ўтхоял деҳқонлар ерларини арzon-гаровга сота бошлаганлар. Абдурауф Фитрат ўзининг 1918 йилда ёзган “Темур сағанаси” номли асарида “Ўлкани тузатингиз, авлодларимнинг хур яшамокларини таъмин этингиз. Агар шундай килмасангиз, ўлка бир буюк мозорлик холига келур”, деб жар солади. Шундай вақтда “Садои Туркистон” газетасида Убайдулла Хўжаев ва Чўлпон халқка ернинг қадр-қимматини тушунтируви мақолалари билан чиқиши. Пул ўткинчи, ер эса абадий қадрият эканини исботлаб бердилар. Уларнинг бундай чиқишилари халқ оммасини Она-Ватанга, Ватан ва авлодлар олдидаги бурч ва масъулият масалаларига хушёрлик билан қарашга чакириди.

Жадид маърифатпарварларидан Махмудхўжа Бехбудий ўзининг “Нима бизни кемираяти ва орқага тортаяпти” деган мақоласида тўй ва дағи маросимларини назарда тутиб шундай савол кўяди ва бутунлай ортиқча расм-руссумлар ва уларга кетадиган сарф-харажатларни танқид этади. Бу масала бутунги кунда ҳам долзарб аҳамият қасб этэтири.

Хулоса килиб айтганда, XIX аср охирни ХХ аср бошларида жадидчи ижтимоий-иктисодий, маънавий-маърифий фикр оқимларининг шиддати сезиларни даражада ошганлигини эътироф этган холда, улар томонидан илгари сурилган гояларнинг аҳамияти бугунги кунда ҳам янада ошиб бораётганлигини таъкидламоқ жоиз. Бирор, уларнинг эзгу орзу-умидлари фақат мустакиллик шарофа-ти билан амалга ошиганлигини боис ҳозирги ҳамда келгуси авлод бу яқин ўтмиш аждодларимиз номини миннатдорлик билан ёд этмоғи, улардан мамнуният хисси билан яшамоғи лозим.

**Абдусалом МАҲСУТАЛИЕВ,
Андижон қишлоқ хўжалиги ва
агротехнологиялар институти Ёшлар
масалалари ва маънавий-маърифий ишлар
бўйича 1-пректори, доцент**

МАЪРИФАТПАРВАРЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ ҚАРАШЛАРИ

Кишилик жамиятининг ривожланиши тамаддунига назар ташласак, инсонлар доимо табиат ва жамиятни билиш истаги билан яшаган ҳамда яшаб келмоқда. Уларнинг билишигина эмас, балки олинган билим ва тажриба асосида уни ўзгартиришга интилиши – жамият ҳаётидаги ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий ҳамда иқтисодий ривожланишга замин яратишини таъкидлаш ўринли.

Ана шундай улкан ўзгаришлар ва ривожланишларга замин яратган ажоддодларимиз XIX аср охирни ва XX аср бошларида маърифатпарварлик гояларини игари сурган ва тарғиб этган жадидчилик маърифатпарварлик мактаби ва килларидир.

Айтиш жоизки, ўша даврда Туркестонда хукм сурған сиёсий, ижтимоий, иқтисодий ва маънавий вазият ҳосиласи сифатида бу мактаб ҳаракати дунёга келган. Бир томондан Чор Россияси боскини, иккичи томондан эса маҳаллий амалдорларнинг зулми мамлакатда иқтисодий танглик, маърифий қашшоқлик ва миллий нифоқни келтириб чиқарди. Бу зиддияти даврда ўлкани гафлат ва маърифатсизлик ботқогидан олиб чиқиши йўлларини пешқадам маърифатпарвар зиёлилар – Махмудхўжа Бехбудий, Чўлпон, Фитрат, Мунаввар кори Абдурашидхонов, Абдулла Авлоний, Сўфизода, Тавалло ва уларнинг бошқа сафодларни излаган эдилар. Улар эл тақдирни, халқ истиқболи ва ўлканинг равнаки учун қуруқ сўз эмас, балки иймон ва виждан амри билан иш кўрдилар. Шуни таъкидлаш жоизки, улар тарихий вазиятни объектив баҳолаб, фақат маърифатни билиш, илмли бўлиш орқали халқ ўз ҳақ-хукуқларини танийдилар ва ўлкада миллий-демократик жамият қуриш ўйини танлашга тарғиб киладилар.

Бу борада жадидчилик ҳаракати намоёндалари серкирра фаолиятни амалга оширган. Бирор, биз тадқиқ этэтиган жиҳати бу жадидчи маърифатпарварлар ва уларнинг асарларидаги иқтисодий гояларга қаратилади. Уларнинг

иқтисодий қарашларида халқаро муносабатлар муҳим аҳамиятга эга бўлиб ўша даврда Туркестон жадидчилик ҳаракатининг шаклланishi тургани бўлган. Биргина мисол, Махмудхўжа Бебудийнинг Яқин Шарқ мамлакатларига киљган сафари, Қозон, Нижний Новгород, Москва, Петербург сингари шаҳарларга бориши, Фитратнинг Туркияда бир неча йил истиқомат килиши - нафакат бу ўзувчилар, балки умуман ўзбек жадидчилари ижтимоий-иктисодий, сиёсий-маърифий ва адабий қарашларининг вужудга келишига катта таъсир кўрсатди. Айниқса, Фитратнинг Туркияда ёзган “Мунозара” ҳамда “Ҳинд сайёҳи баёноти” асарлари ўзбек жадидчиларининг гоя ва эътиқодларини акс эттириб, гоявий дастур вазифасини бажарди.

Жадид арбобларимиз чет элга билим олиш учун отланаётган ёшлар ўйналишини белгилашаётганда, ўз юртларини тезроқ машиналашган мамлакатга айлантиришини, бу максад эса юқорида тилга олинган ёшлар кўли билан амалга ошишини назарда тутгандар, албатта.

Махмудхўжа Бехбудий яна шундай дейди: “Мусулмон киши тўрт тилни билиши зарур. 1)турк (миллий), 2) араб (ислом дини), 3) рус (Россия) ва 4) француз (хориж билан алока учун)».

Дарҳақиқат шу ўринда бутунги кунда мустакил Ўзбекистонимизда улар орзу ва максад килган барча ўйналишлардаги ишлар амалга оширилиб ўз натижаларини, яъни ўз мевалярини берадиганлигини фаҳр билан эътироф этишимиз жоиз. Шу ўринда хоразмлик ҳассос шоиризим Аваз Ўтарнинг ўтли мисралари фикримизни тасдиқлади.

Тарихдан биламиз, Алишер Навоий, Хусайн Бойкаро, Захириддин Мухаммад Бобур, Нодирабегим, Мухаммад Раҳимхон Феруз каби давлат арбоблари бир кўллари билан калам тебратган бўлсалар, иккичи кўллари билан юртни тебраттандар. Таҳлилиар шунни кўрсатмоқдаки, агар ўзбек жадидчилиги ўз тархининг биринчи босқичида асосан маърифий оқим сифатида намоён бўлган ва бу даврда жадидларнинг таълим ислоҳоти билан боғлиқ қарашлари тўла шаклланган бўлса, кейинги даврда уларнинг маърифий гоялари миллий тараққиётнинг бошқа муҳим ва долзарб масалалари билан бойиди. Улар ўз гояларида, ўлкани миллий тараққиёт йўлидан дадил бориши учун фақат маърифатнинг ўзи камлик килишини сезидилар. Бинобарин, Махмудхўжа Бехбудий айтади: “Туркистон Эски дунёнинг Америкаси дур. Паҳта, маъдан, галла, хулоса, ҳар нимарса бор. Туркистон олтиндор».

Бехбудийнинг бу фикрида катта маъно бор эди. Туркестоннинг миллий бойлигидан фойдаланиши – ер ости бойликларини илм-фан ёрдамида қазиб олиш, қайта ишлаш ва уни маҳсулот сифатида сотиш, бир томондан, тижоратнинг ривожланишига, миллий сармоя-

Эзгу мақсад йўлидаги “Қалқон”

(Боши 1-саҳифада)

Синашта бўлмаганлар. Шунинг учун арзимас баҳоналар билан ўзаро жанжаллар чиқиб туради. Муштлашишгача боришади. Ҳётнинг аччиқ-чучугини татимаган гўр ёшлар “ишқал” чиқариб кўйишади. Шунинг учун ҳам ота-оналар, яқинлар, ўқув юртининг устоз-мураббийлари ёшларнинг юриш-туришидан, ўқишидан доимо хабардор бўлишга ҳаракат қилишади. Шу ўринда Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар, Мудофаа, Ички ишлар, Ёшлар сиёсати ва спорт вазирликлари, Миллий гвардия каби ташкилотларнинг “Олий таълим муассасаларида “Қалқон” жамоатчилик гурухларини ташкил этиш тўғрисида”ти қўшма қарори қабул қилинганлиги айни мудда бўлди.

Ушбу ҳужжатга асосан университетларнинг ички низоми ишлаб чиқилган, низомга кўра, таълим муассасаларида, “Қалқон” жамоатчилик гурухлари талаба-ёшлар ичидан саралаб олинди. Улар намунавий махсус кийим-бош ҳамда таълим муассасаси ректори томонидан тасдиқланган гувоҳномалар билан таъминланди. Уларнинг хизмат вазифалари, асосан, кеч соат 19:00 дан 22:00 га қадар худуд профилактика инспекторлари билан биргаликда олиб борилади.

Гурухлар ётоқхоналар, олий таълим муассасалари худудларида бўлиб, жамоат тартиби, хавфсизлик, жамиятда юриш-туриш ва ахлоқ-одоб, санитария ва экология, ёнғин ва ҳаракат хавфсизлиги қоидаларига ходимлар ва талabalар томонидан риоя қилин-

маган вазиятларда тегишли органлар билан биргаликда тушунтириш ишларини олиб боришади. Фуқаролардан тегишли худудда содир этилаётган ҳар қандай ҳуқуқбузарликни тўхтатишни талаб қилиш, шунингдек, университет яқинида истиқомат қилувчи фуқаролар ўртасидаги турли низоларни бартараф этишда, ҳуқуқбузарлик содир этган шахсларни аниқлаша ва ушлашда, ўзининг хатти-ҳаракатлари билан ҳуқуқбузарлик содир этиш эҳтимоли бўлган шахслар билан ҳуқуқий-тарбиявий мазмундаги сұхбатлар ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда бошқа профилактик чора-тадбирларда бевосита иштирок этишда фаол бўлишлари зарур ҳисобланади.

Бугунги кунга қадар, Республика мизнинг 180 га яқин олий таълим муассасаларида “Қалқон” жамоатчилик гурухлари ташкил этилган бўлиб, унда 2 минг 456 нафардан ортиқ талаба-ёшлар фаолият юритиб келмоқда. Шулардан 2 минг 136 нафари йигитлардан, 320 нафари эса қизлардан иборат. Айни пайтда гурухлар аъзолари сони ошиб бормоқда.

“Қалқон” жамоатчилик гурухларининг фаолияти, ижтимоий тармоқларда саҳифаларида ёритилади. Ҳар бир патруллик хизмати аъзоси ўзининг наубатчилик пайтида жойлардаги воқеалар, юзага келган муаммолар хусусида гурух сардори ва наубатчилик қисми ходимларига ўз вақтида хабар беради. Муаммоли вазият зудлик билан ўрганилиб, унинг сабаби аниқланади. Келиб чиқадиган ноҳуш ҳолатнинг олди олинади.

Амалга оширилаётган ишлар ўзи-

нинг ижобий самарасини беряпти. Шу йилнинг бошида, аниқроғи, 11 январда Андикон Давлат педагогика институтининг “Қалқон” жамоатчилик гурухи аъзолари Ўзбекистон Мудофаа вазирлигига қарашли 14014-ҳарбий қисмда “Халқ ва армия — бир тану бир жон” шиори остида ўтказилган очиқ эшиклар кунида иштирок этишиди. Ватанпарвар аскарларимиз билан бўлган сұхбатлар талаба-ёшларда катта таассурот қолдириди.

Бухоро мұхандислик-технология институти “Қалқон” жамоатчилик гурухининг фаол аъзолари Бухоро ви-

лояти ИИБнинг ташаккурномаси билан тақдирланиши.

Гулистон Давлат педагогика институти маъмурияти, институт ёшлар иттифоқи ва “Қалқон” жамоатчилик гурухи ҳамкорлигига талаба-ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, миллий спорт ўйинларини кенг тарғиб қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси ҳузурида ташкил этилган Чавандозлар мактабига саёҳат уюштирилди. Саёҳат жараёнда ёшлар от спортининг келиб чиқиши тарихи, бугунги кунда умидли спортчилар томонидан жаҳон ареналарида эришилаётган ютуқлардан ҳамда ҳукуматимиз томонидан от спортини оммалаштириш борасида амалга оширилаётган тизимли ишлардан вokiф бўлдилар. Спортчиларнинг машғулотлари билан яқиндан танишидилар.

Эндиликда Республика “Қалқон” жамоатчилик гурухлари жиноятчилик ва қоидабузарликларни олдини олиш билан бирга ёшлар ўртасида “профилактик” таҳлилларни ҳам олиб боришади.

Бир сўз билан айтганда, жойлардаги “Қалқон” гурухининг жасур ва мард аъзолари амалга ошираётган осойишиштилик борасидаги амалий ишлар ота-оналар ва ўқув юртлари мутасаддиларининг хотиржамлигини таъминлаяпти. Зеро, қўнгил хотиржам бўлса, иш унуми ошади. Талаба-ёшларнинг ётоқхоналарда бехавотир истиқомат қилишлари, ўз вақтида дарс тайёрлаш ва овқатланишлари, спорт машғулотлари ва бошқа тўғаракларда қатнашишлари, маданий дам олиш, маънавий-маърифий, ижодий давралардан баҳраманд бўлишлари имконияти янада кенгаяди.

Анвармирзо ҚУДРАТОВ,
Республика “Қалқон”
жамоатчилик гурухлари раҳбари,
Тошкент давлат иқтисодиёт
университети ректорининг
маслаҳатчиси.

ЖАМИЯТ

Муассислар:

Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги

Тадбиркорлар ва ишбилиармонлар ҳаракати – Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.

Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.

Бошмуҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Газета таҳририятнинг компьютер бўлимида саҳифаланди.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.

Манзил:

Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-310

Адади: 1015.

Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 2 босма табоқ.

Баҳоси келишилган нарҳда.
Газета Ўзбекистон матбуот ва аҳборот агентлигига

2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.

Тошкент шаҳри,
Чилонзор тумани,
Новза кўчаси, 14-уй

Маълумот учун телефонлар:
98-111-48-29
99-994-70-52

Реклама ва эълонлар учун:
Электрон почта:
jamiat@mail.uz

Газета индекси – 131

“ЖАМИЯТ”дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт.
Топширилган вақти: 20:00

1 2 3 4 5 6

Хоразм вилояти «Муҳаммад Охун бобо» жамоат бирлашмасига 2024 йил февраль ойида фуқаролардан хайрия сифатида 765 минг сўм маблағ келиб тушганини маълум қиласиз.

(Боши 1-САХИФАДА)

Нафосат, назокат, меҳр деган сўзларнинг асл мазмун-мохияти даставвал, аёл сиймосида намоён бўлиши аник. Бир пайтлари Тўмарис монанд аёлларга хосу мос бўлган шижаот сўзи эндиликда улар фаолиятида ҳам бўй кўрсатаётгани сир эмас. Бугунги кунда ўзининг ақл-идроқи, гайрат-шижаоти ҳамда тадбиркорлиги билан алоҳида ажralиб турдиган фаол, фидойи, юртпарвар аёлларимиздан бири Мухлиса Ақоиддиновадир.

У қадимги Шош шаҳрининг Қоратош маҳалласида яшаб ўтган улуғ зот Аҳмад маҳдум Қоратошийнинг шажарасидан маърифатпарвар инсон Ақоидхоннинг набирасидир. Мухлисаҳон Мансурхон қизи ўз аждодлари, авлодлари билан фуррланибина қолмай, балки уларнинг эл-юргачун учун қилган хайрли ишларини абадийлаштириш, мангаликка муҳрлаш ишқи билан ёнадиган, ўз қобилиятини ана шу маърифий мақсадга йўналтира олган фидойи инсондир. Бугун кадим ва азим пойтахтимиздаги Қоратоший боболари ёккан маърифат чирогини яна қайтадан жамиятга нур таратишида, ёғду сочишида тинимизиз изланаётган Мухлисаҳоннинг ижтимоий ҳәйтимиздаги ўрни эътиборга молик. У тилда ҳам, дилда ҳам бобокалонларини ёд этиб аждодлар чироги ўчмасин дея давдиллик билан фаолият олиб бораётган зоти шарифалардандир. У бугунги кунда мамлакатнинг замонавий ишбилармон тадбиркорларидан бири сифатида ўз нуфузига эга.

Ўз ҳәётини давомида Мухлисаҳонга туртки бўлган, таъсир қилган омиллар ҳақида икки оғиз сўз.

Ўқчи даҳасида Олмазор яқинидаги мактабда ўқишини бошлаб, Бирлик мавзесидаги 197-ўрта мактабни тутаган. Мактабда адабиёт ва математика фанларига айрича меҳр билан қараган. Бири хисоб-китобни ўргатса, иккичи хис-стийгани баҳш этади. Ҳар бир инсоннинг шаклланишида ёшлиқдан олинган таълим ва педагогнинг роли баланд бўлишини, у бугунги кунда Президент эътироф этган «Нажот таълимда, нажот мактабда, нажот билимда» деган ўйтгларнинг нечогли аҳамияти эканини яна бир карра хис этмоқда. Тўғри, таълим олган таълим бера олади, тарбияланган одамгина тарбиялайди. Бу оддий ҳақиқат. Ўқувчининг бирон фанни севиши ва унга қизикиши, меҳр кўйиши албатта, ўқувчининг педагогик маҳоратига боғлиқ. Мухлисаҳон айниқса, она тили ва адабиёт фанидан дарс берувчи устози Азиз Азимовни алоҳида хурмат билан эслайди. Чунки, бадий адабиётга бўлган меҳр нишини ўқувчилар қалбида уйғонишида Азиз Азимовнинг алоҳида ўрни бўлган. У ўқувчиларни адабиётнинг сирли оламига моҳирлик билан олиб кириш ва уларни мафтун қилиб кўйиш бобида унга етадигани бўлган эмас. Болалар қалбида орзу-умид чирокларини ёқиша, мусиқага бўлган муҳаббатини уйғотишида эса дутор наволарини эгаллашда дутор чалишни ўргатган Рихсивой домладан ҳам миннатдор.

Турли тўғаракларга қизиқувчан ўқишига эътибори юқори бўлгани учун ҳам мактабни қизил шаҳодатнома билан битказди. Ҳатто, унинг кобилиятини сезганлари ҳолда телевидениега ҳам таклиф этишган. У бир канча муддат

«Кўшиқларда киз қалби» ва «Кизлар» давраси кўрсатувларига бошловчилик ҳам қилган. Ўша кўрсатувлардаги адабиёт, шеърият, мумтоз мерос ва ғазалхонликлар ҳақида мароқли суҳбатлар уни 1985 йили Тошкентдаги Маданият институтига бошлаб борган.

Уни муваффақиятли тутатгач қизиқиши доираси кенгайгани боис Ҳалқ ҳўяжалиги институтида таҳсил олади. Унинг сиёсий иродаси, дунёқараши кенг бўлгани учун сиёсий жараёнда ҳам фаол бўлишга интилди. 1999 йилда шахар кенгаши депутати вазифасида фаолият олиб бориб ўз сайловчиларининг эҳтиёjlарини қондириш, муаммоларини очиш бобида жонбозлик кўрсатди. Шунингдек, Ўзбекистон либерал демокра-

Аждодлар ҳәёти ва ижодига бефарқ инсонда қадрият, миллий ғурур, юрт қисмати ва эл тақдирига даҳдорлик туйғуси бўлмайди. У тадбиркор, ишбилармон, сиёсатчи ва маърифатпарвар аёл сифатида бу масалаларда лоқайд эмас. Кўкка бўй чўзган осмонўпар бинолар «Тошкент сити»нинг кўркига кўрк қўшиб турар экан, улар оғушидаги мўъжаз қадамжо — Қоратошийлар сағанаси узукка кўйилган кўзу қошдек қалбларни кувонтириб кўзларни кувнатади, муҳими дилларга таскин бериб ажиб туйгуларга ошна этади.

Бугун обод қилинган қадамжо Мухлисаҳоннинг аждодларига бўлган ҳурмату эҳтиромнинг ифодаси десак, ҳато бўлмайди. Бугунги кунда эл-юрг-

каммал ва мўътабар манба Мухлисаҳон Мансурхон кизининг бобокалонларига эҳтироми ўрнида кўйилган ҳайкалдир десак, асло, ҳато бўлмайди.

Мухлисаҳон Мансуровнанинг тадбиркорлик фаолияти диққатга сазовор. Президентимизнинг «Биз доимо изланиб, янгиликка интилиб яшайдиган тадбиркорларимизни, ўз ишига фидойи ва жонкуяр, ватанпарвар инсонлар деб биламиз ва уларни қадрлаймиз» деган фикрлари унга қанот баҳш этгани рост. Жорий йилнинг «Ёшлар ва бизнесни кўллаб-куватлаш ўили» деб аталиши уларнинг фаолиятига рух ва мазмун баҳш этди.

Унинг тўқимачилликка ихтисослашган компанияни бошқариш асносидаги мағофавий таълим маркази ҳам очганлари ҳам эътиборга молик. Чунки аёлларни иш билан таъминлаш уларнинг оғирини енгил қилиш учун тиқувчилик ва бошқа ҳунарлар бўйича ўқув марказининг бўлиши мақсадга мувофиқ. Ўз маҳсулотини экспорт қилишни ният килган ҳар қандай тадбиркор ишлаб чиқарган маҳсулотининг сифатли бўлишини ўйлайди. Бунинг учун эса мутахассис керак. Ишга қабул қилинганларга ҳунар ўргатиш ва уларнинг малакасини ошириш бир томондан, тажрибали мутахассисларни етказиб чиқишига, иккичи томондан эса, маҳсулотнинг сифатли, экспортбоп бўлишига имкон туғдиради. Айни кунларда ҳунар ўрганиб ҳаётда ўз ўрнини топиб рўзгор төбратаётган аёллар Мухлисаҳондан мамнун.

«30 йиллик тадбиркорман, шу соҳани танлашни, бизнесмен бўлишини орзу килган ёшларга ўз билим ва тажрибани аямайман ва бу ишдан ўзим ҳузур топаман», – дейди Мухлисаҳон.

У 2016 йилда тўқимачиллик бўйича тадбиркорликни йўлга кўйган бўлса, анча натижаларга эришди. Ишни 15 киши билан бошлаб бугунги кунда 300 дан зиёд хизматчи иш олиб бораётгани, компаниянинг айланмаси ойига таҳминан беш юз минг доллар, йилига эса 6,5 миллион долларни ташкил қилгани бунинг ёркин далилидир.

Тадбиркорлик соҳасидаги меҳнатларининг самараси сифатида 2022 йили «Фаол тадбиркор» кўкрак нишони соҳибаси бўлганини уғурур ва миннатдорлик билан эслади. Шунингдек, тадбиркорлик ва бизнесни ривожлантириш учун Ўзбекистонда барча шароитлар яратилганини мамнунлик билан таъкидлайди.

Иккита фарзанд, тўртта неваранинг эҳтиромида бўлиб келаётган, маърифат нурини таратишини қалб амри деб билган гайрату шижаот бобида Тўмарису Бибихонимларни беихтиёр ёдга соладиган Мухлисаҳон Мансурхон қизи диний ва дунёвий маърифатнинг оқила ва солиха аёллари бўлган ушбу зоти шарифаларнинг илму амалларига ҳавас қиласи, улар тарихини мутолаа этишдан асло чарчамайди.

Рахимбой ЖУМАНИЁЗОВ
Профессор, Нотиқлик санъати
академиясининг раҳбари, Ҳалқаро
“Антик дунё” ва “Турон” фанлар
академияларининг академиги,
Ўзбекистон Ёзувчилар ўюшмаси
атзоси

ҲИММАТ ЗАМИРИДАГИ ҲИКМАТ

тик партиясининг тузилиши жараёнида ташаббускорлардан бири сифатида ўз фикр-мулоҳазалари билан фаол катнашди. 2017 йилгача ЎзЛиДеп раҳбариятининг фаолларидан бири сифатида иш олиб борди.

Адабиёт ва санъатни ардоклаш, чинакам ижодкорларнинг қадрига етиш уларнинг жон томири ва қон томирига сингишиб кетган. Ҳозирда ҳам ўзбек ва рус шеъриятининг йирик намояндаларини ёдда ўқиб туради. Шеъриятга меҳр ҳам аслида боболари қонида бўлгани аник. Аҳмад Маҳдум Қоратошийнинг ҳам назмга табби юқори бўлгани, ўзи ҳам ижод қилгани хусусида маълумотлар бор. Улар қолдирган маънавий меросни топиш, тарихини ёритиши умидида Мухлисаҳон ҳамон ҳаракатда. Шуни эътироф этиш керакки, изланишлар жараёнида улардан айримларигина топилган.

Собиқ Ҳамза туманида маданий оқартув бўлимида маданий-маърифий соҳада фаолият юритган пайтларида тўғараклар ташкил этиб, тарихий жойларни ўрганишга қизиқди. Аслида, унинг мурғак қалбида мозийга, улуғ зотлар қаламжоларига муҳаббат уйғонишида, шубҳасизки, Мансурхон буванинг ўз қизчасини Шайх Ҳованд Тоҳур макбрасига ва бошқа зиёратгоҳларга олиб боргани ана шу меҳрнинг манбаи бўлса, ажаб эмас. Бу эса Аррапоя маҳалласидаги Аҳмад маҳлум Қоратоший хилхонаси ва унинг атрофини обод қилишга кириши. Кўримсиз пахса девор ўрами ичкарисида жойлашган хилхонадаги тўртта қабр устига ердан баландроқ қилиб пишиқ ғиштдан кўтарилиган даҳмалар атрофини тозалаб тартибга келтиради. Мухлисаҳон ҳар йили хилхонада ётган азизлар ҳаққига Қуръон тиловат киллириб, хайру эхсон беришини виждан амри, имон талаби деб билади.

Мана, эндиликда сиз Мухлисаҳоннинг аждодлар қадрияти ва маънавиятига меҳру муҳаббатининг муҳтасар тарихи ва манбаи билан ошно бўлдингиз.

нинг ободлиги, озодлиги шарафланар экан, ўзбек ҳалки ўз аждод ва суполоси билан қалбида ифтихор ва меҳр туйғуси туди. Зероки, ўтмиш ўзлигимиз, тарихимиз истиқболимиз маёғи ва чирогидир.

Ҳар қандай фаолиятнинг икки қаноти бўлади. Бу ташаббускорлик ва ташкилотчилик. Мухлисаҳоннинг яна бир маърифий, хайрли иши ана ташабbusкор ва ташкилотчилигининг маҳсули бўлди десак, янгишмаймиз. У йирик ҳажмли «Қоратош» деб номланган мемуар китобга ҳомийлик қилганидир. Иктидорли шарқшунос ва манбашунос олим Абдусаттор Жуманазар томонидан яратилган ушбу китоб бутун бошли бир шажаранинг узвийлиги ва давомийлигини акс эттирувчи супланомадир. Китобда ҳиммат замиридаги ҳикматни, аниқроғи қоратошийлар супланасининг узоқ тарихи ва ўтгипн улуғ зотлар, авлиёларнинг маърифати, қашфу қаромати билан боғлиқ маълумотлар аник манбалар асосида теран ва чукур ёритилган. Унда ўлқамизда кенг тарқалган нақшбандия-мужаддидия тариқати силсиласи ва унинг Аҳмад Маҳдум Қоратоший тармоғи ҳақида муфассал маълумотлар берилган. Китобда тармоқнинг Ҳожа Мухаммад Саъид, Ҳожа Мухаммад Обид, Мирза Жони Жонон, халифа Мухаммад Қайюм, Мухаммад Мир Али Қоратоший, Аҳмад маҳдум Қоратоший ҳаётни, ижоди, юрт маърифатига кўшган хиссаларига оид қимматли тарихий ахборотлар берилган.

Китоб Аҳмад маҳдум Қоратошийнинг сақланиб қолган муҳр силсиласи шарҳидан иборатdir. Мавзуга оид тафсилотлар «Насаматул-қудс», «Зубдат ул-мақомат», «Тухфат ул-аҳбоб», «Тазкира Накшбандия» сингари яна бир қатор манбалар ва тарихий хужжатлардан олинган холда китобхонга тақдим этилган. Беш юз йигирма сахифадан иборат бўлган ушбу китоб сифатли холда «Академнашр» томонидан чоп этилганини таъкидлаш жоиз. Ушбу му-